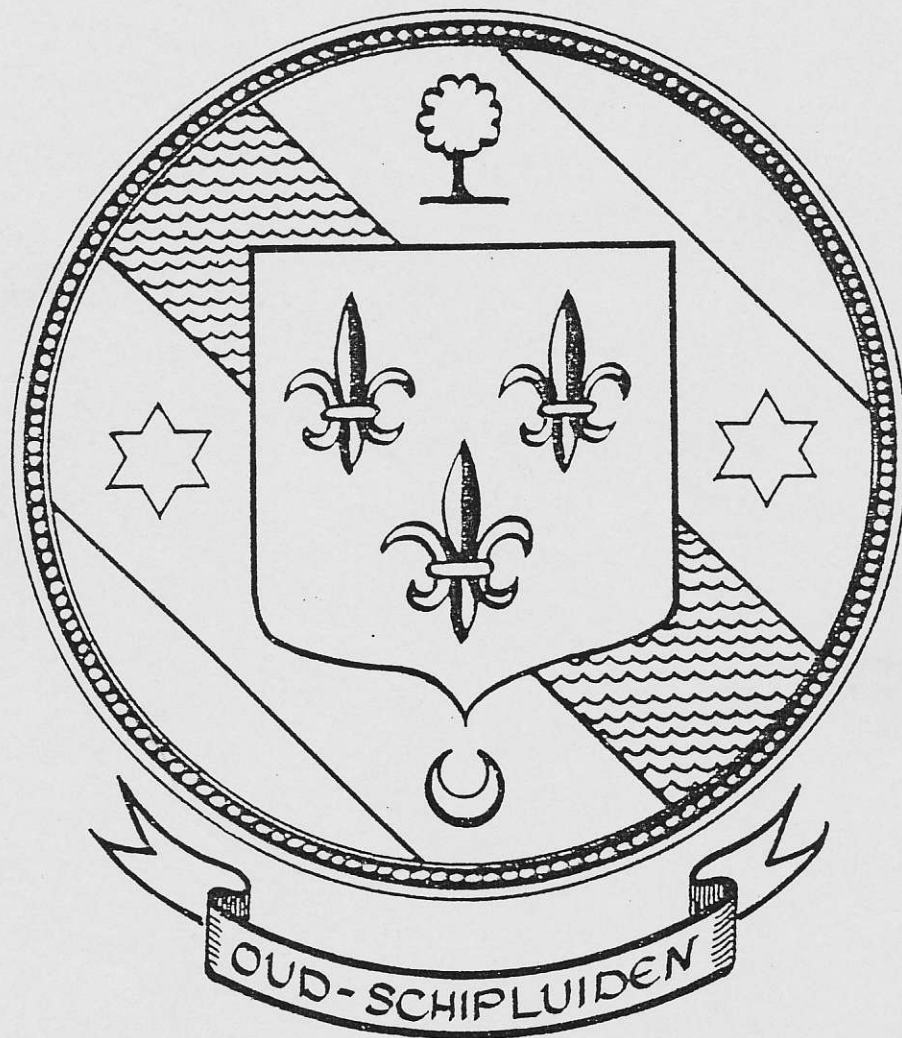

JAARVERSLAG

1991 - 1992

JAARVERSLAG 1991-1992

INLEIDING

Het verenigingsjaar 1991-1992 stond in het teken van de heropbouw van een deel van het kasteel Keenenburg. Vanuit het Museum Het Tramstation is het opgetrokken muurwerk, waaronder het zuidwesttorentje, goed waar te nemen. In één lijn zijn nu drie historische monumenten zichtbaar, te weten het tramstation, de Keenenburg en de hervormde kerk. De relatie tussen deze drie elementen kan dus ook visueel beleefd worden. Om ons heen zien we de bebouwing die we tot ons cultuurhistorische erfgoed mogen rekenen steeds meer aangetast worden. Er is sprake van een erosie van het landschap met zijn elementen uit het verleden. Te midden van deze ontwikkeling is het bijzonder prettig te ontdekken, dat velen zich plotseling willen inzetten voor een actie die juist de terugkeer van een historische element beoogt. De Keenenburg is voor een deel herrezen. Misschien blijft het niet bij het thans zichtbare muurwerk. Uitbreiding is altijd mogelijk. De Historische Vereniging Oud-Schipluiden wil graag mee blijven denken over de nadere invulling van het kasteelterrein.

Het afgelopen jaar was een goed verenigingsjaar. Het aantal activiteiten groeide. Op een breed terrein zijn de leden werkzaam geweest om de lokale historie vast te leggen en uit te dragen. De behoefte aan een stuk automatisering nam ook in onze kring toe. De registratie van een groeiend aantal gegevens zal binnen Oud-Schipluiden steeds meer met behulp van een computer moeten plaatsvinden. We denken aan genealogische gegevens, het straatnamenonderzoek, bibliotheek- en archiefgegevens, de registratie van vondstmateriaal en de leden- en vrienden-administratie. Sinds kort beschikt de vereniging over eigen apparatuur. Vanwege de acties voor de herbouw van de Keenenburg heeft Oud-Schipluiden de afgelopen jaren geen bijzondere pogingen ondernomen om haar financiële middelen wat te verruimen. Door de donaties van de leden, de vrienden en de bezoekers van het museum, en een subsidie van f.1000,- van de gemeente Schipluiden, is het mogelijk de normale activiteiten te bekostigen. Het tramstation vraagt echter om een aantal extra voorzieningen, die met name het beheer en de expositie van materialen moeten verbeteren. Hiervoor zijn in de komende jaren extra financiële acties nodig.

Onze hoofdtaak blijft echter de actieve beoefening van de lokale geschiedenis en het uitdragen van de resultaten in woord en beeld en met behulp van tastbare voorwerpen. Hoe wij daar in het verenigingsjaar 1991-1992 - dat liep van 1 september 1991 tot 31 augustus 1992 - mee bezig zijn geweest, is te lezen in dit jaarverslag. Verder zijn er enkele artikelen opgenomen, waarin aandacht wordt besteed aan "onderduikers" in de pastorieën van Schipluiden.

Het bestuur dankt een ieder voor de steun en medewerking in het afgelopen verenigingsjaar en hoopt dat de belangstelling voor het werk van Oud-Schipluiden ook in het komende seizoen weer zal toenemen.

J.W. Moerman, voorzitter

INHOUD

1. Bestuur, leden en vrienden
2. Vergaderingen en werkbijeenkomsten
3. Lezingen en andere activiteiten
4. Publicaties
5. Het archief en de bibliotheek van de Historische Vereniging
6. Museum Het Tramstation Schipluiden
7. Het Tramstation Schipluiden
8. Genealogie
9. Restauratie archeologische voorwerpen
10. Fietstocht
11. De herbouw van het zuidwesttorentje van kasteel Keenenburg
12. Dr. J. de Koning, gereformeerd predikant te Schipluiden, 1928-1944
13. Weg en niet gezien in Hodenpijl
14. De 1991 Kroniek van Schipluidem

1. BESTUUR, LEDEN EN VRIENDEN

Het bestuur van de vereniging is als volgt samengesteld:

- J.W. Moerman, voorzitter
- O. Spinnewijn, vice-voorzitter
- H.A. Geerars, secretaris
- W. Olsthoorn, penningmeester

De verschillende activiteiten worden door de volgende leden gecoördineerd:

- Bibliotheek, O. Spinnewijn
- Genealogie, L.M. Varekamp
- Museumgebouw, D. Jonker
- Restauratie, J.W. Moerman
- Tentoonstellingen, A.A. Olsthoorn

De vereniging is vertegenwoordigd in het bestuur van de Stichting Tramstation door A. van de Engel, M.L. ten Horn-van Nispen en A.A. Olsthoorn; in de Stichting Herbouw Toren Keenenburg R. Visser-Rotgans; in het Anjercomité door M.L. ten Horn-van Nispen en in de Monumentencommissie door J.W. Moerman. De contacten met de Stichting Westlands Centrum voor Streekhistorie worden onderhouden door L.M. van Velzen en O. Spinnewijn.

De vereniging telt momenteel 23 leden, 73 vrienden en 3 erevrienden. Het aantal leden is met 1 gestegen en het aantal vrienden met 2 verminderd.

2. VERGADERINGEN EN WERKBIJEEENKOMSTEN

Het verenigingsjaar liep van 1 september 1991 tot 31 augustus 1992. De leden hebben zes keer in het Tramstation vergaderd. Een vast punt bij deze vergaderingen is de behandeling van de binnengekomen en uitgaande post. Hierbij worden de kontakten met zusterverenigingen, musea, de Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie Westland, het Anjercomité, de Federatiemusea etc. besproken. Verder worden de door de commissies behandelde onderwerpen besproken en gecoördineerd. De lopende tentoonstelling in het museum wordt geëvalueerd en er worden plannen gemaakt voor nieuwe tentoonstellingen. Hierbij wordt informatie verkregen over de beschikbaarheid van te exposeren voorwerpen. De bibliotheekcommissie doet voorstellen betreffende aan te schaffen boeken. Dit jaar is veel aandacht besteed aan de akties van de Stichting Heropbouw Toren Keenenburg. Om het belang hiervan te kunnen onderstrepen, is de eigen presentatie tijdens Koninginnedag achterwege gebleven. De aandacht voor werving van leden en vrienden is in het algemeen wat op

de achtergrond geraakt. Een ander belangrijk onderwerp van de vergaderingen is de bespreking van de monumenten in Schipluiden en eventuele opgravingen. Iedere plaats waar gegraven wordt, dient te worden gecontroleerd.

De commissie restauratie komt in principe iedere vrijdagavond bij elkaar. De vrijdagavond wordt ook gebruikt om even bij te praten. Dit jaar is door de voorzitter een informele kastelenlezing gehouden voor nieuwe leden. De commissie genealogie werkt meestal op maandagmiddag. De bibliotheekcommissie heeft woensdagmiddag haar werkbijeenkomst.

3. LEZINGEN EN ANDERE ACTIVITEITEN

Op 9 september 1991 is een nieuwsbrief aan de leden en vrienden gestuurd.

Op 14 september 1991 was het museum geopend ter gelegenheid van Open Monumentendag. De dag werd begonnen met de overhandiging van een levensboom voor het bovenlicht van de deur in de kosterswoning in 't Woudt. De boom werd overhandigd aan de president-kerkvoogd van de hervormde gemeente door ons lid J. Ham. In het museum werd informatie gegeven over type en jaartal van pijpekoppen, oude munten en andere bodemvondsten. Hiervoor was veel belangstelling.

Op 25 oktober 1991 is samen met de Stichting Herbouw Toren Keenenburg een lezing verzorgd over de bebouwing en bewoning van het kasteel Keenenburg door Epco Bult en Jacques Moerman. Er waren zo'n negentig belangstellenden.

Op 26 februari 1992 hield de heer K. Boschma voor ongeveer vijfendertig belangstellenden een lezing over de "Duitse Orde in Maasland".

Voor 5 juni 1992 ontvingen de vrienden een speciale uitnodiging voor het bezoeken van de tentoonstelling "Schepen en Schippers in Midden-Delfland". Deze bijeenkomst werd niet druk bezocht, maar was wel erg gezellig.

Onze voorzitter, J.W. Moerman, verzorgde ook in dit seizoen weer een aantal lezingen, te weten:

- R.K. Vrouwengilde Maasdijk, 13 november 1991, onderwerp: "Historie en Landschap van Midden-Delfland".
- Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde, afdeling Westland, 14 november 1991, onderwerp: "Klooster, buitenplaats en tuinbouwgebied Sion".
- Prot. Chr. Ouderenbond Maassluis, 14 januari 1992, onderwerp: "Het vervoer over vaarten en vlieten".
- Schippersvrouwen Rotterdam, 17 maart 1992, onderwerp: "Historie en Landschap van Midden-Delfland".
- Historische Vereniging Maassluis, 9 april 1992, onderwerp: "Het adellijke huis Keenenburg en zijn bewoners".

- Historische Vereniging Maassluis, 9 april 1992, onderwerp: "Het adellijke huis Keenenburg en zijn bewoners".

L.M. van Velzen werkte mee aan een expositie over de R.K. Parochie te Den Hoorn in de Hoornbloem, mei 1992, bij gelegenheid van het 75-jarig bestaan van deze parochie.

J.W. Moerman werd door de Westlandse Omroep Stichting voor de camera geïnterviewd over de betekenis van de scheepvaart voor Schipluiden.

4. PUBLICATIES

M.L. ten Horn van Nispen schreef de tekst voor de syllabus "Schepen en schippers. Vervoer te water in Delfland", die mei 1992 uitkwam. Zij verzorgde ook de lay-out voor dit boekwerkje, dat de gelijknamige expositie over de regionale binnenvaart in het Museum Het Tramstation begeleidde.

Dezelfde auteur schreef ook het artikel "De Westlandsche Stoomtramweg Maatschappij". In: Erfgoed van Industrie en Techniek, jg. 1 (1992), nr. 2 (juni), blz. 42-53.

A.A. Olsthoorn verzorgt een "Museumrubriek" in de Midden-Delfkrant, waarin hij ook regelmatig aandacht besteedt aan de exposities in het Museum Het Tramstation. In de Midden-Delfkrant, nr. 71 (oktober 1991), blz 19 en 20, staat van hem een artikel over "Grenspalen in Midden-Delfland".

In "De Schip-Hoorn" verschenen bijdragen van A.A. Olsthoorn, O. Spinnewijn en R. Visser-Rotgans over gebeurtenissen op streekhistorisch gebied.

5. HET ARCHIEF EN DE BIBLIOTHEEK VAN DE HISTORISCHE VERENIGING

Vanaf de oprichting in 1970, nu dus ruim twintig jaar terug, heeft men er naar gestreefd een goed gedocumenteerd archief op te bouwen met informatie over alle aspecten betreffende onze woonomgeving en haar bewoners vanaf het grijs verleden tot het heden. Ondanks het feit dat die informatie slechts betrekking heeft op een naar verhouding klein gebied met agrarische achtergronden, blijkt het toch ieder jaar weer mogelijk het archief met talloze stukken uit te breiden, waarvan dan mededeling wordt gedaan in de jaarverslagen. Alvorens hier toe over te gaan, eerst nog wat informatie omtrent de opbouw van het archief. In het jaarverslag 1989/90 is al eens ingegaan op de indeling en de nummering van de rubrieken. Daaruit blijkt dat de afdeling met zuiver streekgebonden materiaal wordt voorafgegaan door een meer algemeen gerichte rubriek, waarvan de nummering op de stukken steeds voorafge-

gaan wordt door een hoofdletter A. Deze collectie, die naar verhouding tot het veld wat ze zou kunnen bestrijken toch bescheiden is gehouden, is meer in het bijzonder toegespitst op de ondersteuning van het werk van onze actieve leden. Ze omvat, behalve handleidingen bij allerlei activiteiten, ook meer algemene overzichten van de geschiedenis van het huidige West-Nederland voor zover die geschiedenis de loop van de gebeurtenissen in onze omgeving beïnvloed hebben.

De genoemde handleidingen zijn bijvoorbeeld gericht op archeologie en archeologisch opgravingswerk, maar daartoe behoort ook het dateren van vondsten. Voor dit laatste omvat de collectie beschrijvingen van aardewerk door de tijden heen, naast verhandelingen over pijpen en pijp-koppen, glas, bouwmethoden, etc., want met deze specialismen kan men vaak redelijk nauwkeurig de datum van herkomst inschatten.

Andere handelingen richten zich op restauratietechniek, op monumentenzorg, maar ook op expositietechnieken, want met onze museale activiteiten willen we naar buiten uiteraard ook ons beste beentje voorzetten.

De meer algemene geschiedkundige onderwerpen richten zich op de vorming van onze gewesten, politiek, sociologisch en kerkelijk. Tevens vindt U hier een informatie over streekhistorisch werk in gebieden welke net buiten onze regio vallen, maar waarvan de kennis voor ons zeker interessant is.

Beschrijving
van de
Gemeente Schipluiden

*(daaronder begrepen de voormalige
dorpen of ambachten Hoderpyl
S. Maartensrecht en het ambacht
van Dorp);*

*Zoomede
van het kasteel Keenenburg en
de Adelyke Huizen te Dorp of uit
telier. en te Hoderpyl.-*

*Opgesteld in den jare 1879
en voorzien van eenige latere byvoegingen
door*

*B. M. Deelacets,
oud Prins Ontvanger van Maras
Land, Schipluiden/onder Sic-
torius oud Gemeente Ontvanger
van Schipluiden.*

Tenslotte vindt U in de rubriek onder A een varia aan interessante onderwerpen, zoals verhandelingen over uithangborden en uithangtekens, merktekens, molenbouw, etc. Ofschoon onze A-afdeling dus vooral gericht is op informatie ten behoeve van de activiteiten die de vereniging bezig houden, kunnen natuurlijk ook vrienden, op zoek naar achtergrondinformatie, hier terecht. Onze enige restrictie is dat we in deze rubriek geen volledigheid nastreven.

Tot zover deze sleutel naar gebruik van het archief. Bij een volgende gelegenheid zal het streekgebonden materiaal aan de beurt komen, waarvoor U overigens toch wel de weg naar "Het Tramstation" gaat weten te vinden!

Ter afsluiting nu de greep uit de nieuwe aanwinsten voor ons archief verkregen tijdens het afgelopen verenigingsjaar, kortom de oorspronkelijke opzet van deze paragraaf.

Een bloemlezing, want alles is te veel. Toegevoegd werden vijftig gerubriceerde aanwinsten. Allereerst dan "Dat is goud", een dun maar wel opvallende boekje met "Gouden" omslag. Het is geschreven door Manita Koop en betreft feitelijk een woordenboek voor de typisch Westlandse tuinbouwtaal naar A.B.N. In ieder min of meer gesloten gemeenschap groeit een eigen karakteristiek taalgebruik. In "Schiplap" (= Schipluiden) weet iedereen wat "een bakkie doen" (= koffiedrinken op min of meer vaste tijden) betekent en dat dat heel wat anders is dan een "bakkie op hebben" (= is wat te diep in het glaasje gekeken hebben). Als de tuinder "weegt" dan is hij vermoedelijk niet bezig met het gewicht van zijn tomaten te bepalen, maar, 't is alweer een verleden tijd, dan dufde hij, lopend langs de kade, met een vaarboom zijn schuit vooruit. De vaarboom stak in 't "weeggat" op de achterplecht van de boot. Een "veegvarken" en "vuilblik" is synoniem voor een stoffer en blik; als jongelui "schinkelen" bij de Valbrug, dan hangen ze daar wat rond, etc.

Iets heel anders is het huishoudboekje van Cornelis de Jonge van Ellemeet. Ooit schreef Jan Romein, de veel gelezen historicus, dat het huishoudboekje van een spinster in de 16e eeuw, nu z'n gewicht in goud waard zou zijn voor de historicus, want de spinsters in die tijd schreven niet. De zeer vermogende jonkheer beschreef zijn goud, rond het jaar 1700. Hij was afkomstig uit Zierikzee en erfde van zijn vader de titel "Soon van Hodenpijl" en ook de rechten van de ambachtsheerlijkheid Schipluiden. Hij bracht 't tot Ontvanger-Generaal der Verenigde Nederlanden. Meer bijzonderheden over zijn regentenuishouding, waarin beslist niet op een dubbeltje werd gekeken, vindt U onder D 8 in het archief.

Als voorbeelden voor het "A" archief de drie volgende aanwinsten:

"Holland in de 13e eeuw", de tijd van Floris V. Het boek gaat in op een historisch-geografische terugblik, maar probeert ook het dagelijks leven in die tijd te beschrijven, net als hun geloven. Floris V, Europees gezien toch al een belangrijk man, krijgt eveneens de nodige aandacht, zijn politiek, zijn reizen en de wijze waarop deze mensen zich van het zegelrecht bedienen. De tweede uitgave is welhaast een verlengstuk van genoemd boek. Het is een verslag van een symposium "Holland in wording", Holland tussen 1100 en 1300 gaat nog wat dieper in op de materie, maar kende ook een voordracht welke zich bezig hield met de vraag naar de waarheid van het verhaal als zouden de Hollandse graven, via de prins van Aquitanië afstammelingen zijn van de heersers van Troje.

Van geheel andere aard is de doctoraal scriptie van mevr. E.L. van Olst. In een tweedelig werk van meer dan 1500 bladzijden, de omvangrijkste scriptie ooit in Nederland geschreven, is het levenswerk van de Friese onderwijzer Klaas Uilkema, persklaar gemaakt. Uilkema heeft tussen 1914 en 1939 honderden boerderijen uit het hele land uitvoerig beschreven, compleet met nauwkeurige bouwtekeningen. Pionierswerk, want dergelijke studies moesten in 1914 nog van de grond komen en dus is het boek "Uilkema, een Historische Boerderij Onderzoek tussen 1914-1934" van bijzonder belang. Een zestal Schipluidense boerderijen kunt U er ook in beschreven vinden.

Ons lid, mevr. Ten Horn, verzorgde twee publicaties, die uiteraard een plaats in het archief kregen. In het tijdschrift "Erfgoed van Industrie en Techniek" gaat ze uitvoerig in op de geschiedenis van de W.S.M. en slaat daarbij Schipluiden niet over. Verder schreef ze een collegedictaat getiteld: "400.000 jaar Maatschappij en Techniek", met als ondertitel "Van vuursteencultuur naar informatiemaatschappij", een beknopt overzicht van de ontwikkeling gedurende een wel zeer lange periode.

Echt Schipluidense wetenswaardigheden vindt U in het boekje "Honderd jaar gereformeerde kerk in Schipluiden" maar dat vindt U ook in de genealogische aanwinsten betreffende de families als Arkesteyn, Van der Drift en Van Marrewijk. Verder twee handleidingen, de één leert hoe romeins aardewerk te determineren, de ander hoe we resultaten van drukprocedé's kunnen herkennen, bijvoorbeeld of we te maken hebben met echte houtsneden, litho's, enz.

Delft als grote buur en oude stad is uiteraard ook geregeld goed voor aanvullingen op informatie uit het verleden. "De Delftse rederijders - Wij rapen geneucht-" is ook verweven met onze Hubert Kornelisz. Poot.

In de serie "De Stad Delft" is, gekoppeld aan een tentoonstelling over hetzelfde onderwerp, een volgend deel verschenen, getiteld: "Cultuur en maatschappij van 1813 tot 1914", honderd jaar betrekkelijk recente Delftse geschiedenis.

Tenslotte bieden vele jaarboeken van historische verenigingen in onze omgeving vaak interessante informatie. Ik noem er een paar: Delfia Batavorum, Vlaardingen, Rijswijk, Maassluis, Genootschap Oud-Westland, etc, die ieder jaar kans zien, goed verzorgd, een stukje plaatsgebonden historie te beschrijven.

Tot zover het overzicht van nieuwe aanwinsten. Heeft U vragen of wilt U informatie verkrijgen over onderwerpen die op de weg liggen van de "Historische Vereniging Oud-Schipluiden", het archief is er ook voor U en de medewerkers zijn bereid U daarbij te assisteren. Ten overvloede misschien nog de volgende opmerking: mocht U over stukken beschikken, waarvan U denkt, dat zou wel wat voor dat archief kunnen zijn, dan komt het beter tot zijn recht en gaat niet verloren, wij zullen die in dank aanvaarden of in bruikleen opnemen. Waar denken we dan aan? Om maar wat te noemen, oude stukken, akten, aankondigen, foto's, kaarten, etc. Graag tot ziens bij een bezoek aan het archief in het "Tramstation".

O. Spinnewijn

6. MUSEUM HET TRAMSTATION SCHIPLUIDEN

Een terugblik

Ruim drie jaar functioneert het voormalig Tramstation van de W.S.M. nu als museum. In deze periode is het duidelijk geworden dat er van de kant van het publiek een ruime belangstelling bestaat voor de activiteiten, die in het museum worden ontwikkeld en voor de tentoonstellingen, die er worden gehouden. Daarbij is ook gebleken, dat soms meer bezoekers uit de regio de drempel passeren dan inwoners van de eigen gemeente. Dit is een veel voorkomend verschijnsel. Men gaat wel naar een verre bestemming om bijzondere dingen te zien, maar een tentoonstelling naast de eigen deur wordt dikwijls vergeten. Toch is het zo dat bij bepaalde bijzondere activiteiten in het museum de eigen gemeentenaren in een behoorlijk aantal komen opdagen. Wij denken bij voorbeeld aan Koninginnedag. Een groot deel van de dag was het museum voor geïnteresseerden toegankelijk. Leden van de Historische Vereniging waren met dubbele bezetting aanwezig voor rondleidingen. Boven-

dien was er gelegenheid om in de gezellige keuken van het museum een oranjebitter te drinken. Dit laatste om de sfeer van Koninginnedag gunstig te beïnvloeden. Voor vele Schipluidenaren was deze dag aanleiding om - mogelijk voor de eerste keer - het museum te bezoeken, de tentoonstelling te gaan zien en eventueel ook de rest van het gebouw te bezichtigen. Van een aantal bezoekers konden we de uitspraak noteren dat men bij een volgende tentoonstelling zeker terug zou komen. Ook bij de verschillende fasen in de realisering van de "de herbouw toren Keenenburg" werd het museum enkele malen ingeschakeld. In de totaliteit kunnen we constateren dat het museum voor steeds meer gemeentenaren een functie gaat vervullen.

Het beheer en de bemanning

Zoals bekend wordt het museum beheerd door de Stichting Museum het Tramstation en de Historische Vereniging Oud-Schipluiden. De stichting stelde zich aanvankelijk tot taak het museum van de grond te krijgen. Hiertoe werden acties ondernomen om de binnen-restauratie en de inrichting van het gebouw mogelijk te maken. Daarbij werden bedrijven en particulieren in de arm genomen. Het oude gebouw sprak zo tot de verbeelding van vooral de Schipluidenaren, dat van alle kanten enthousiast werd gereageerd. Dank zij deze medewerking kon het voormalige Tramstation worden omgevormd tot plaatselijk museum. Toen de restauratie voltooid was, werd het praktische beheer overgedragen aan de Historische Vereniging. De Stichting trad enigzins naar de achtergrond om van daaruit het geheel te begeleiden en bij belangrijke acties of evenementen initiatieven te ontplooiën.

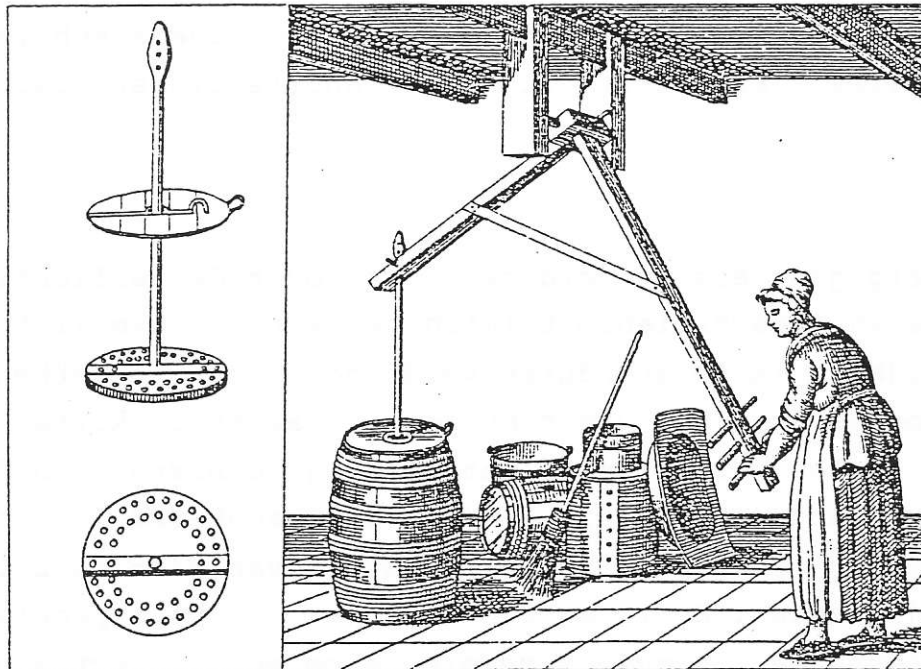
De leden van de Historische Vereniging zorgen voor de plannen, het samenstellen en organiseren van wisselende tentoonstellingen. Ook het bemannen van het museum tijdens de uren van openstelling wordt door vrijwilligers van de vereniging verricht. Wanneer ik in dit verband het goed Nederlandse woord "bemannen" gebruik, dan bedoel ik daarbij uiteraard zowel vrouwen als mannen. De tegenwoordig wel aan bod komende term "bemensing" kan ik niet uit m'n balpen krijgen.

Een groot aantal uren wordt door de leden van de Historische Vereniging aan het museum gewijd. Klein onderhoud wordt door enkele doe-het-zelf-leden verricht, evenals bepaalde voorzieningen die het functioneren van het museum ten goede komen. Het schoonhouden van het gebouw wordt eveneens door de leden verzorgd. Verder is men aanwezig om het museum te openen, de verwarming te regelen, vragen van bezoekers te beantwoorden en uitleg te geven. Ook blijkt steeds meer dat het vaak gewenst is om als klankbord te dienen voor bezoekers, die allerlei wetenswaardigheden aandragen over het onderwerp van de expositie. Hier-

bij komen de soms pakkende verhalen of historische feiten aan het licht, die de moeite waard zijn om genoteerd en later uitgewerkt te worden. Door dit vrijwilligerswerk is het mogelijk om met geringe financiële middelen, waarover beschikt kan worden, de opzet van het museum toch grotendeels waar te maken. Het feit dat het aantal actieve leden van de Historische Vereniging de laatste tijd is toegenomen, vormt hierbij een belangrijk gegeven.

De exposities

In de loop van het verslagjaar 1991-'92 werden er drie exposities verzorgd. De eerste was "Met karn en pers". Hier werd een inzicht gegeven in de manier waarop in vroeger tijden op de boerderijen de melk werd verwerkt tot boter en kaas. Diverse gereedschappen en installaties die hierbij als hulpmiddel dienden, waren aanwezig om het proces te verduidelijken. Om de sfeer van het platteland te accentueren waren tevens verschillende schilderstukjes van oude boerderijen ten toon gesteld, waaronder vooral werk van de Delftse schilder Jan Heesterman.

Het tweede onderwerp was "Nostalgie in energie". Het materiaal van deze expositie gaf een beeld van de ontwikkeling van het gebruik van gas en elektriciteit. Het Nutsbedrijf Westland stelde de eigen museumcollectie ter beschikking. Bovendien was de conservator bereid om een keuze uit de voorwerpen te maken en de tentoonstelling op een verantwoorde wijze in te richten. Een groot aantal geïnteresseerden in dit onderwerp bezocht het museum.

Het volgende thema was "Schepen en schippers". Allerlei zaken, die met de kleine binnenvaart te maken hadden in de periode 1880-1940 werden bij elkaar gebracht. Daar Schipluiden vroeger een echt schippersdorp was, werden uit de eigen omgeving vele interessante voorwerpen aangebracht en in bruikleen gegeven. Daardoor kon een tentoonstelling ontstaan waarin een grote plaats was ingeruimd voor de eigen lokale situatie. Verschillende modellen van schepen, die in onze gemeente hun basis hadden, konden in de vitrines worden opgesteld. Maar ook buiten Schipluiden bleek men bereid om aan deze expositie mee te werken door het beschikbaar stellen van originele historische gegevens, afbeeldingen, modellen, enzovoort.

Het eerste onderwerp voor het seizoen 1992-'93 is "Molens in en om Schipluiden". Hieraan wordt gewerkt door de tentoonstellings-commissie. In Schipluiden was niet alleen een korenmolen; er waren ook industrie-molens. Bovendien een flink aantal poldermolens, die het land en de bewoners voor té hoog water moesten behoeden. Naar onze mening is het opnieuw een thema dat relaties heeft met vele inwoners van onze gemeente.

De openingstijden van het museum zijn nog steeds elke woensdag en zaterdag van 14.00 tot 16.00 uur. Voor groepen zoals scholen, verenigingen, families, enzovoorts zijn voor andere tijden afspraken te regelen.

Diversen

In het vorig jaarverslag werd gesproken over de verlichting in het museum, die in verschillende ruimten te wensen overliet. Daardoor was het moeilijk om in de avonduren voldoende zicht te hebben op de uitgestalde voorwerpen. We kunnen nu zeggen dat er op korte termijn voorzieningen worden getroffen om verbetering te brengen in deze situatie. Voor andere wensen die vorig jaar werden genoteerd, is nog geen positieve regeling gevonden. Het aanschaffen van panelen blijft dus op de verlanglijst staan. De financiën zijn het grootste probleem.

In het streven van de museum-commissie om een collectie bij elkaar te brengen van kleine persoonlijke voorwerpen die door de bevolking van Schipluiden in het verleden werden gebruikt of bij zich werden gedragen, is nog niet veel voortgang gekomen. Deze collectie zou gevormd moeten worden door schenkingen van particulieren en eventuele aankopen. Het is zeker zinvol als dergelijke voorwerpen bij elkaar worden gebracht en vervolgens toegankelijk worden gemaakt voor iedere belangstellende. Het is tenslotte de taak van een plaatselijk museum om zulke zaken voor de toekomst te bewaren. In andere lokale musea in onze omgeving zijn schenkingen, die met de historie van de eigen woon-

plaats te maken hebben, een regelmatig terugkerend verschijnsel. Daar kan een speciale vitrine worden ingericht, die inzicht geeft in de levensgewoonten van hen die vóór ons leefden. Voor een dergelijke verzameling bestaat overal veel belangstelling. Hopelijk zal het mogelijk zijn om ook in ons museum zo'n vitrine in te richten. De medewerking van de inwoners van de gemeente is daarbij noodzakelijk.

Voor het andere verzamelthema dat vorig jaar werd genoemd, namelijk voorwerpen die in het verleden op de boerderij gebruikt werden om vee te behandelen, dat ziek of gebrekkig was, zijn enkele schenkingen binnengekomen, waaronder een laatmes. Zo'n laatmes werd in combinatie met een laathout, gebruikt om dieren die iets mankeerden ader te laten. Een bescheiden begin, dat roept om aanvullingen. Op diverse boerderijen zullen op zolders of in kasten nog vele niet meer gebruikte voorwerpen zijn, die daar niet gemist zouden worden. In het museum zouden ze een waardevolle uitbreiding betekenen voor deze verzameling.

A.A. Olsthoorn

7. HET TRAMSTATION SCHIPLUIDEN

Onder de bezielende leiding van L.M. van Velzen werden verhogingen op de zolder aangebracht ten behoeve van het fotoarchief. De foto's zijn beter bereikbaar geworden en bovendien is er ruimte gecreëerd voor kleine foto's. Hopelijk zijn komend jaar de bijbehorende gordijnen gereed.

Door het Nutsbedrijf Westland werden twee isolatoren op de buitenmuur boven de wachtkamer aangebracht, op de plaats waar deze isolatoren oorspronkelijk zaten. Dit in verband met de tentoonstelling "Nostalgie en Energie"

Samen met A.A. Olsthoorn werd er 28 november 1991 een bezoek gebracht aan studio Henk de Bruijn Display Systems te Leiden. Hier hebben we onze wensen ten aanzien van tentoonstellingspanelen kenbaar gemaakt. De toegezegde offerte is, ook na diverse telefoontjes, nog steeds niet binnen. De conclusie dat we niet interessant genoeg zijn, lijkt gerechtvaardigd.

Moeilijkheden met de grondwaterpomp in de kelder werden definitief opgelost door het plaatsen van een nieuwe pomp door medewerkers van de heer Kroon van Openbare Werken.

Tijdens de zomermaanden zijn in opdracht van Openbare Werken de onderdorpels van de ramen in het museum geschilderd.

Bij een hevige zomerse regenbui raakte de dakgoot bij de wachtkamer verstopt en liep over. Een opletende buurman waarschuwde de voorzit-

ter, die een balletje uit de dakgoot viste. Het lukte de buurman niet alleen de voorzitter op de ladder te krijgen, maar achteraf ook nog op de kast!

Lekkage bij de kilgoot boven de vergaderzaal werd afdoende verholpen door de heer Schenkeveld van Openbare Werken.

Boven bij de trap en in de keuken werden brandblusapparaten geplaatst. Bovendien werd in verband met brandpreventie, een brievenkast achter de brievenbus aangebracht.

Helaas werd over de slechte verlichting in de verschillende vertrekken alleen nog maar gepraat met de betrokkenen.

Voor het komende jaar hopen we de prettige samenwerking met de heer Kroon en zijn medewerkers weer voort te kunnen zetten.

D.R. Jonker

8. GENEALOGIE

Ook dit jaar is de commissie bezig geweest met het bevolkingsregister en burgerlijke stand van de gemeente Schipluiden. Helaas kan de heer J. Bestman om gezondheidsredenen niet meer meewerken. De gegevens uit de bevolkingsregister van Schipluiden zijn grotendeels genoteerd. Vanaf 1852 zijn de gemeenten Hodenpijl en Sint Maartensrecht bij de gemeente Schipluiden gekomen. De registers moeten nog worden bewerkt, zodat ze gemakkelijk toegankelijk worden en men ze in "Het Tramstation" kan inzien.

Uit deze gegevens kunnen we de migratie van de bevolking vaststellen. We ontdekken wie de stamvaders van "Schipluidense familienamen" zijn en wanneer zij in de gemeente Schipluiden zijn komen wonen. Ook kan men nagaan welke families er op de boerderijen wonen. Hieruit blijkt dat sommige boerderijen al meer dan honderd jaar door een zelfde familie beheerd worden. Door het bevolkingsregister weten we ook dat de bebouwing aan het dorp Schipluiden in de vorige eeuw vrij stabiel is gebleven. De kom van het dorp was toen de Dorpsstraat en de Vlaardingsekade. De bebouwing van de Dorpsstraat was van de pastorie van de hervormde kerk tot ongeveer de Paardebrug; de Vlaardingsekade was tot ongeveer honderd meter voorbij deze brug bebouwd. Aan de Singel vond men in het begin van de vorige eeuw een enkele boerderij en een boswachterswoning. De Keenenburgweg was een landweggetje.

Voor de tentoonstelling "Schepen en schippers" is er een lijst samengesteld van schippers en scheepmakers die van 1812 tot 1920 in Schipluiden woonden. Bij de schippers stond er ook vaak bij wat zij voerden. Zo waren er onder andere zand-, melk- en spoelingschippers.

Tot na de Tweede Wereldoorlog hebben er schippers in Schipluiden gewoond, maar omdat de vrachtauto's dit werk hebben overgenomen, is de kleine binnenvaart grotendeels verdwenen en wonen er in Schipluiden geen mensen meer die schipper van beroep zijn.

Ook is er in Schipluiden eeuwenlang een scheepmakerij geweest. Deze was gevestigd op de plaats waar nu het garagebedrijf Langstraat aan de Gaagweg is. Toen de scheepmaker A.Blesgraaf in 1884 stierf werd de scheepmakerij opgeheven en vertrokken de scheepmakers uit Schipluiden. De meesten gingen naar Vlaardingen, waar zij hun vak weer konden uitoefenen.

De commissie heeft dit jaar ook genealogische vragen beantwoord, onder andere een vraag van iemand, die op zoek was naar de natuurlijke vader van een van zijn voorouders. Bij zijn geboorte werd alleen de ongehuwde moeder vermeld. Door de gegevens van burgerlijke stand en bevolkingsregister te combineren en analyseren kon men achter de vermoedelijke vader komen. Dat zij niet trouwden toen zijn moeder in verwachting was, komt waarschijnlijk omdat zij protestant en hij rooms-katholiek was. Als de vrouw later weer in verwachting is, is zij rooms-katholiek geworden en zijn ze wel getrouwd.

9. RESTAURATIE ARCHEOLOGISCHE VOORWERPEN

De vele opgravingen waarbij de vereniging actief is geweest, leverde een grote hoeveelheid vondsten op. Na reiniging en nummering is het meeste hiervan opgeslagen in kelder en berging van het museum. Aan een klein gedeelte wordt gewerkt. Zo worden de scherven aardewerk, een aanzienlijk deel van het vondstmateriaal, gesorteerd, gelijmd en waar nodig bijgepigst. Hierdoor wordt het mogelijk dat, na eeuwen in scherven te hebben gelegen, ineens die kookpot of kruik weer op tafel staat. Geschiedkundig lijken deze werkzaamheden misschien niet zo van belang; de deskundige ziet aan de scherven toch wel wat het geweest is. Echter, door zo'n kookpot te restaureren, is het beter mogelijk die voorvader voor de geest te halen, die hem uit zijn handen liet vallen.

Restauratie helpt een beter beeld te geven van het leven in vroeger tijden. Dat beeld zo duidelijk mogelijk te maken, is het doel van de archeologie.

Uit de werkzaamheden van het afgelopen jaar wordt hieronder een drietal voorbeelden beschreven, met het doel een idee te geven wat en hoe er zoal gerestaureerd wordt.

Fruittestje (afb.1)

Soort : rood aardewerk, geheel geglazuurd (loodglazuur)

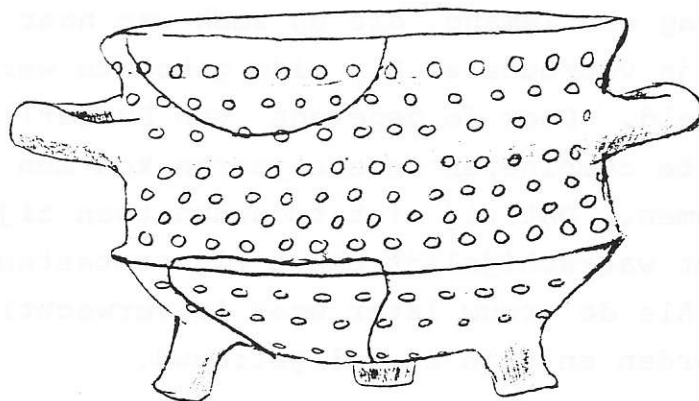
Datering : zeventiende/achttiende eeuw

Herkomst : onbekend

Vindplaats : Keenenburg (vondstnr.: KE-8Z-15-58)

Diameter : ongeveer 15 cm (bovenste rand)

Hoogte : ongeveer 8 cm

Afbeelding 1. Fruittestje

In de bodem ontbraken nogal wat stukken. Extra handicap vormden de vele gaatjes die in het testje op een vergiet doen lijken. Eerst werd geprobeerd de gaatjes te vormen, door stokjes in de natte gips te steken. Dit bleek niet te werken. De oplossing was uiteindelijk het met een fijn boortje en enig geduld boren van enkele tientallen gaatjes.

Kruik (afb. 2)

Soort : steengoed geheel geglazuurd (zoutglazuur)
Datering : achttiende eeuw
Herkomst : Rijnland, Duitsland
Vindplaats : Keenenburg (stort, 1989)
Diameter : ongeveer 8 cm (grondvlak)
Hoogte : ongeveer 15 cm
Kleur : grijs, blauwe versiering

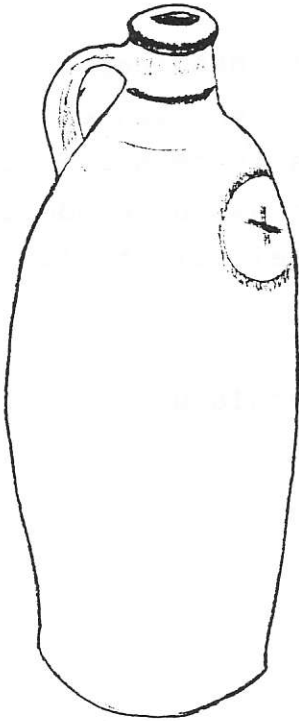
De kruik met zijn sterke ronding is moeilijk te restaureren. Bij deze kruik ontbrak een groot stuk dat bijna over de hele lengte liep. Een langwerpige ballon bracht uitkomst: deze werd in de kruik geplaatst, opgeblazen en met gips overdekt.

Siervaas (afb. 3)

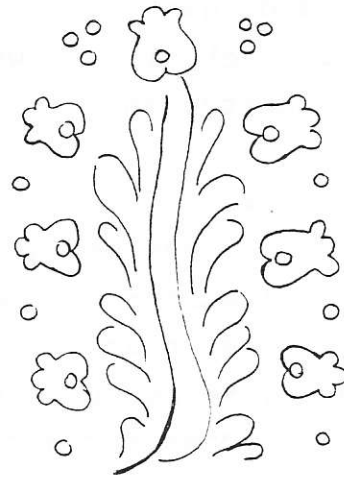
-

Soort : steengoed
-
Datering : eind zeventiende, begin achttiende eeuw
Herkomst : Westerwald
Vindplaats : Keenenburg (vondstnr.: KE-8Z-15-114)
Diameter : ongeveer 22 cm
Hoogte : ongeveer 30 cm
Kleur : grijs, blauwe versiering

De schade aan deze mooie vaas bestond uit een groot gat uit de zijkant en een bijna geheel ontbrekende bodem. Het bijgipsen hiervan gebeurde weer met behulp van een ballon, alleen het gat aan de zijkant kon hiermee niet in een keer worden afgesloten. Het gevolg was dat er maar een klein stukje per keer kon worden bijgegipst, waarna de ballon weer verder geschoven kon worden, enz. De bodem was simpeler te restaureren: de vaas werd gewoon rechtop neergezet op een plastic zak, waarna een bodem van gips erin gegoten kon worden. Hierna kon de versiering ingekrast worden.

Afbeelding 2. Kruik

Afbeelding 3. Siervaas, versiering

Deze drie voorbeelden geven een aardig beeld van wat het restauratiewerk inhoudt. Duidelijk is, dat het behoorlijk wat tijd kost. Er zijn echter nog kisten vol aardewerk die wachten op restauratie. Vrijwilligers die ons bij dit boeiende werk willen steunen, zijn daarom van harte welkom. De restauratiewerkzaamheden vinden iedere vrijdagavond vanaf een uur of acht plaats in het Tramstation. De bovengenoemde voorbeelden zijn daar ook te bewonderen.

Pierre van Giesen

10. FIETSTOCHT

De ondernemers, verenigd in de afdeling Schipluiden-Den Hoorn van het K.N.O.V., hebben de goede gewoonte om ieder jaar een fietstocht te maken in de omgeving van Schipluiden. De tocht van 1992 ging door zes gemeenten en werd, zoals altijd, voorbereid door L.M. van Velzen. Hier volgt zijn (aangepaste) routebeschrijving.

FIETSTOCHT 1992 K.N.O.V.

Ook dit jaar gaat onze ondernemersvereniging
weer fietsen en wel op DINSdag 2 JUNI

Zoals gewoonlijk vertrekken we om 19.00 uur vanaf de Hoornsekade. Ook onze collega's uit Schipluiden verwachten we daar omstreeks die tijd. We fietsen de Dijkshoornseweg in en komen dan langs het zorgcentrum

dat in aanbouw is en al flink boven de grond is gekomen. Vervolgens zien we rechts van ons het gebied waar in de komende jaren circa vierhonderd woningen gebouwd gaan worden. Tegenover garage Preuninger gaan we rechts het fietspad op langs de voormalige kwekerij van de gemeente Delft. Ook deze kwekerij wordt vol gebouwd en vormt dan de (voorlopige) noordgrens van de Hoornse bebouwing.

In het park is de situatie precies andersom. Hier wordt het gedeelte park links van ons met de daaraan grenzende tuinbouwbedrijven volgebouwd tot ongeveer de Laan van Groenewegen. Dit gebied zal door de gemeente Delft worden geannexeerd.

Aan het eind van het park gaan we linksaf en dan via een stukje fietspad naar de Kastanjewetering. Hier gaan we rechtsaf en daarna via een nogal onduidelijke verkeerssituatie de brug over en dan weer rechtuit langs het water. We zijn nu via de gemeente Delft in de gemeente Rijswijk aangekomen.

Bij de Kerstanjeburgh gaan we linksaf en vervolgens via de Ockenburgertientweg en het Jan Rodenburgpad naar het Wilhelminapark. Hier gaan we rechtsaf en maken we via de Omloop en het Hazenpad een rondje door dit fraai aangelegde park. We komen dan uit bij het directieverblijf van de R.W.S. aan de Beatrixweg. We kunnen hier zelf het stoplicht bedienen en aldus tamelijk veilig deze drukke weg oversteken.

Aan de overkant aangekomen gaan we even links en daarna weer rechtsaf richting Wateringen. Bij de Molenwetering gaan we linksaf en komen dan langs de Schaapwei-molen uit 1826. Deze van elders naar hier verplaatste molen is weer volledig in bedrijf.

Voorbij de molen gaan we rechtsaf langs de Rijnerwetering. Dit water is rond 1200 gegraven voor de afwatering van dit gebied. Aan het eind van de weg gaan we linksaf de brug over en komen dan op de Middenweg in de gemeente Wateringen.

We fietsen nu door de Wateringerveldpolder. De Middenweg is een late ontginningsweg, aangelegd circa 1900. De Wateringerveldpolder is ongeveer tweehonderd jaar geleden uitgeveend, vandaar de lage ligging, drieëneenhalve meter min N.A.P. Deze omgeving is een onderdeel van het gebied dat de gemeente Den Haag wil annexeren.

Aan het eind van de Middenweg kruisen we de Dorpskade. Langs deze Dorpskade hebben nog tot in de vorige eeuw enkele tussenmolens gestaan om dit waterrijke gebied droog te houden.

Aan de overzijde van de Dorpskade gaan we rechtsaf en volgen het fietspad tot de Bovendijk. Hier gaan we linksaf en volgen de weg tot de voormalige groentenveiling van Kwintsheul. Vandaar gaan we via een voetbrug linksaf langs de Lange Wetering. Ook dit water is circa 1200 gegraven voor de afwatering van dit gebied. Ook was het eeuwenlang een belangrijke scheepvaartroute.

Bij de Hooghe Beer gaan we rechtsaf en komen dan door een nieuw tuinbouwgebied met riante tuinderswoningen. Aan het eind van de weg gaan we linksaf de Harteveldlaan in. Aan het eind van deze weg komen we op een nieuw fietspad langs de Zweth. We gaan hier rechtsaf en volgen het pad tot de nieuwe fietsbrug over de Zweth. We zijn nu in de gemeente Naaldwijk. Op de brug stoppen we even. We hebben daar een prachtig uitzicht over de Zweth en de Groeneveldsepolder. Aan de andere kant zien we wat verderweg het complex van de Bloemenveiling .

Aan de afrit van de brug komen we langs het fraaie natuurgebied "De Zeven Gaten". Links van de weg stond in de zeventiende en achttiende eeuw de buitenplaats Hofzicht. Het slotenpatroon met de kleine kavels en de tussen de begroeiing verborgen voormalige tuinmanswoning herinneren nog aan die tijd.

Bij de Noordlierweg (gemeente De Lier) gaan we linksaf en volgen de weg tot de Pastoor Verburchlaan. Hier gaan we weer links en maken via Woudzicht een rondje door dit moderne tuinbouwgebied. Dit is weer de gemeente Schipluiden. We hebben hier een fraai uitzicht over de polder met de stoere Groeneveldse molen.

Aan het eind van van de weg komen we uit aan de Lierhand. We gaan hier linksaf, de oude Woudseweg op en dan via de fietsbrug en het tunneltje naar het fietspad langs de Zijde. Hier gaan we richting Schipluiden. Aan het einde van het fietspad zien we rechts de fraaie boerderij Korpershoek. Daar gaan we linksaf door het dorp en dan over de Valbrug naar het voormalige gemeentehuis.

Hier is het eind van onze fietstocht die ons door zes gemeenten voerde.

L.M. van Velzen

11. DE HERBOUW VAN HET ZUIDWESTTORENTJE VAN KASTEEL KEENENBURG

De in mei 1991 opgestarte aktie om het zuidwesttorentje van kasteel Keenenburg weer op te bouwen, zoals gemeld in het jaarslag van 1991, heeft een voorspoedig vervolg gekregen.

Nadat bij de start van de zomerfeesten het benodigde heiwerk is verricht, begint het aannemersbedrijf C.Haring eind augustus 1991 met de herbouwwerkzaamheden.

Op 25 oktober wordt door Otto van Egmond (alias J.W. Moerman) onder grote belangstelling de eerste naamsteen ingemetseld. Na deze officiële gebeurtenis wordt in het Jeugdhuis een druk bezochte dialezing gegeven over het kasteel. De heer Moerman houdt als eerste spreker een boeiend verhaal over de verschillende bewoners van het kasteel waaronder uiteraard ook Otto van Egmond.

Kasteelheer op bezoek

Schipluiden kreeg deze week bezoek van kasteelheer Otto van Egmond met 'zijn gemalin' Agnes Croesink. Het in historische klederdracht gestoken echtpaar werd ontvangen door burgemeester J.B. Waaijer. De burgervader vond het knap dat zij vier eeuwen na hun dood weer present waren. „Maar dat kan”, sprak Waaijer. „Dat weet ik sinds ik kindersprookjes voorlees”.

Normaal gesproken kijken 'de vroede vaderen van Schipluiden' vooruit. Maar voor deze ene keer ging men terug in de tijd.

De kasteelheer was gekomen om nieuwe zaken aan te vatten, zodat hij de schulden van de opbouw van het kasteel kan aflossen. Tolheffing op de bruggen en accijns op het bier is niet mogelijk, dus vroeg hij de vroede vaderen en zusters van die dorpen aan de Gaegh en hare vrome bevolking om wijn en bouwplaten van het kasteel te kopen. Op de wijnfles zit een zilveren etiket met zwarte opdruk. Het betreft een afbeelding gemaakt van een reproductie die Roghman in 1646 van het kasteel Keenenburg vervaardigde.

Er waren drie afbeeldingen van de burcht. Deze zijn ter verduidelijking ook afgedrukt in de handleiding van het bouwmodel.

Knutselaars kunnen voor vijf gulden in het bezit komen van een dergelijke bouwplaat. Daarnaast kan voor 12,50 gulden een fles wijn (Cote du Rhône uit 1989) worden gekocht. De opbrengst komt ten goede aan de Stichting Wederopbouw Torentje Keenenburg.

De raad van Schipluiden kon de portemonnee dinsdag in de zak houden. Burgemeester Waaijer ontving uit handen van ontwerper Peter van Velzen een kant en klare bouwplaat. De overige twaalf raadsleden kregen een fles wijn en een bouwplaat mee naar huis.

FOTO RENÉ VERLEG

Kasteelheer Otto van Egmond (Jacques Moerman) en zijn gemalin Agnes Croesink (Rina Visser) overhandigen de burgervader van Schipluiden een bouwmodel van kasteel Keenenburg.

DELFTSCHE COURANT
ZATERDAG 2 MEI 1992

Het tweede gedeelte van de avond wordt gevuld door de heer E. Bult, archeoloog, die aan de hand van tekeningen en opgravingsresultaten een heldere en interessante uiteenzetting geeft over de diverse bouwaspecten van het kasteel.

Alhoewel er reeds een behoorlijk bedrag aan baten te noteren valt, wordt door de Stichting toch besloten de gemeente te vragen garant te staan voor een bedrag van f. 30.000,-. Dit om de voortgang van de herbouw niet in gevaar te brengen.

Na veel wikken en wegen wordt door de gemeenteraad besloten een renteloze lening van f. 15.000,- te verlenen, die in twee jaar terugbetaald moet worden en een garantiesubsidie van eveneens f. 15.000. De Stichting dient zich ervoor in te zetten ook dit bedrag volledig terug te betalen.

Ook het verenigingsleven in Schipluiden draagt de Stichting een warm hart toe.

Op 23 en 24 november speelt de plaatselijke toneelvereniging De Dorpsklucht "Als een klok waarschuwt", een spookverhaal dat zich afspeelt op kasteel Keenenburg.

De netto-opbrengst van deze avonden is bestemd voor de Stichting. Tweeëntwintig naamstenen kunnen uit de opbrengst van de entreegelden worden verloot. Dit levert een cheque op van f. 2.200,-.

De naamstenenactie wordt eind december afgesloten. Er zijn ruim honderdendertig naamstenen besteld hetgeen ongeveer f. 13.000,- opbrengt. In januari 1992 kan inclusief donaties van bedrijven, een totaalbedrag aan baten, inclusief toezeggingen van f. 52.000,- worden genoteerd. Met de lening en de garantiesubsidie van de gemeente hierbij geteld zijn de herbouwkosten totaal gedekt.

In februari wordt de tweede fase van de herbouw ingezet. De westelijke muur wordt dan verder opgemetseld.

De Stichting neemt het initiatief tot twee nieuwe akties, namelijk een bouwplatenactie en een wijnactie. Dankzij de medewerking van Van Santen Siergewassen en Drukgroep Maasland is het mogelijk om de professioneel door ir. P. van Velzen ontworpen bouwplaat van het kasteel voor vijf gulden aan te bieden. De opbrengst komt geheel ten goede aan de Stichting. Tevens wordt aan de bouwplaat een wedstrijd verbonden: "Wie maakt het mooiste kasteel?"

De akties gaan op Koninginnedag van start. Op de voorafgaande raadsvergadering van 28 april worden de eerste exemplaren van de bouwplaat uitgereikt aan B en W en de raadsleden, door de in historische kledij gestoken Otto van Egmond (de heer J.W. Moerman) en Agnes Croesink (mevrouw R. Visser).

Tevens kan de raad de Keenenburgwijn keuren, die eveneens op Koninginnedag aan de man/vrouw wordt gebracht.

De flessen Côte du Rhone (1989) zijn voorzien van een fraaie (niet afweekbare) afbeelding van het kasteel en de tekst "Chateau Keenenburg".

De flessen worden verkocht voor f. 12,50. Voor f. 2,50 extra kan men er nog een geschenkverpakking bij aanschaffen waarop een tekst staat met enkele wetenswaardigheden over het kasteel. De verkoop op Koninginnedag van beide produkten verloopt zeer succesvol. Er gaan een kleine vierhonderd flessen over de toonbank en ruim honderdentien bouwplaten. De netto opbrengst bedraagt dan ook f. 2.000,-.

Er is nadien nog veel vraag naar de Keenenburgwijn, zodat spoedig de gehele voorraad is uitverkocht. Besloten wordt om in het najaar een nieuwe aktie op te starten met het oog op relatiegeschenken.

Aangezien de bouwwerkzaamheden voorspoedig verlopen, wordt besloten, als datum voor de overdracht van het bouwwerk aan de gemeente Open Monumentendag (12 september 1992) aan te houden. De stichting zal trachten om ook van deze gebeurtenis weer iets bijzonders te maken. Tevens zal bekeken worden welke mogelijkheden er zijn ten aanzien van de inrichting van de aangrenzende stukken grond om hier ook iets van de vroegere historische bestemming aan te kunnen geven.

Schipluiden kan er trots op zijn dat het een uniek historisch monument rijker is!

Rina Visser-Rotgans
(secretaris Stichting Heropbouw Toren Keenenburg)

12. DR. J. DE KONING, GEREFORMEERD PREDIKANT TE SCHIPLUIDEN, 1928-1944

Jacobus de Koning werd op 6 mei 1896 te Mijdrecht geboren als zoon van een onderwijzer. Later verhuisde het gezin naar Krabbendijke, waar zijn vader benoemd werd als onderwijzer. Na de lagere school aldaar ging hij naar het gymnasium te Middelburg. Daarna volgde hij de Theologische Hogeschool te Kampen, waar hij als gereformeerd predikant afstudeerde. In 1920 werd hij beroepen te Vries in Drente, waar hij acht jaar als predikant werkzaam was, tot hij in 1928 naar Schipluiden beroepen werd.

Ondanks de drukke werkzaamheden die dit ambt met zich meebracht, wist hij daarna ook nog de tijd te vinden voor een doctoraal studie. In 1940 promoveerde hij "cum laude" op zijn proefschrift "Studie over de El-Amarnabrieven en het Oude Testament, inzonderheid uit historisch

Dr. JACOBUS DE KONING

oogpunt". Uit de keuze van dit onderwerp blijkt zijn belangstelling voor de Egyptische cultuurgeschiedenis. Kort na zijn promotie liet hij zich aan de Universiteit te Leiden inschrijven voor een verdere studie Egyptologie. Als gevolg van de Duitse inval in mei 1940 kon hij dit plan niet realiseren.

Op 13 mei 1940 (Tweede Pinksterdag) wilde dr. De Koning per fiets enkele gemeenteleden bezoeken, toen hij op de Rijksstraatweg (ter hoogte van de voormalige R.K. kerk) werd aangehouden door enkele Duitse parachutisten. Samen met enkele andere voorbijgangers werd hij gevangen genomen en gegijzeld in een naast gelegen boerenschuur. Zij werden als gijzelaars gebruikt tegen de Nederlandse militairen, die vanuit Delft oprukten. Tot een treffen is het gelukkig niet gekomen; 's avonds lieten de Duitsers hun gijzelaars weer vrij en keerden zij huiswaarts.

Na deze persoonlijke ervaring keerde dr. De Koning zich in woord en daad tegen de Duitse bezetters. Zo stelde hij zijn huis open voor onderduikers, die op de vlucht waren voor de Duitsers: Joden, mannen die gezocht werden voor de Arbeitsdienst en geallieerde piloten die boven bezet gebied neergekomen waren. Zij werden in eerste instantie ondergebracht in de gereformeerde pastorie aan de Rijksstraatweg, van waaruit later een definitief onderduikadres gezocht werd.

De hulp aan onderduikers werd aanvankelijk door particulieren geboden, later werd dit georganiseerd door de Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers, de L.O. Deze organisatie was onderverdeeld in regionale afdelingen; voor Schipluiden zaten daarin drie vertegenwoordigers, waaronder de heer A. Kalkman, die later voorzitter werd. Enkele andere vertegenwoordigers die onderduikers hielpen, waren de heer J.P.

Langeslag en pastoor H.J.A. Theissen. Zij werden in 1943 gearresteerd door de Duitsers.

De organisatie die geallieerde piloten hielp ontsnappen via België naar Frankrijk werd in 1944 door de Duitse SD (Sicherheitsdienst) opgerold. Het spoor leidde ook naar Schipluiden: op 14 april 1944 deed de SD een inval in de pastorie van dr De Koning en wel op een zeer ongelukkig moment: er werd juist een anti Duits pamflet gedrukt!

Hoewel de heren, die gebeld hadden, zich uitgaven voor C.C.D.-ambtenaren, bleek al direct, toen dr. De Koning van zijn studeerkamer naar beneden gekomen was, dat de zaak verloren was. Een revolver werd getrokken en enkele seconden later waren vader en zoon aan elkaar geklonken en gefouilleerd. Behalve zij beiden, werden nog twee jongens en een meisje, die toevallig in huis waren, gearresteerd, terwil nog een L.O.-er, die het ongeluk had aan te bellen, mede werd ingerekend. Zo reden ze weg, terwijl vrienden en bekenden machteloos moesten toezien.

Bij de strafgevangenis te Scheveningen, het "Oranjehotel", werden ze uitgelaten en toen de grote deuren in de dikke muren zich openden en de gevangenen ruw naar binnen werden geduwd, sprak de vader tot de zoon: "Dit kon wel eens het einde zijn, maar als ik je niet meer zie, Boven zien we elkaar terug, denk daar maar aan!"

De cel waarin dr. De Koning de volgende dag werd binnengebracht, bleek reeds bewoond te zijn door een pastoor en een communist. Beiden hebben hun celgenoot zeer gewaardeerd en ondanks de verschillende opvattingen, was hij zijn celmakers zeer tot steun.

Toen op 6 juli 1944 het gehele "Oranjehotel" overgebracht werd naar Vught, kwam dr. De Koning in de gelegenheid heel even zijn zoon te spreken, die, anders dan in zijn eigen geval, al vijf maal was verhoord. Hij sprak hem moed in en vertelde, dat hij tot nu toe weinig moeilijkheden had ondervonden en nog nooit verhoord was.

Enkele weken later gingen vader en zoon echter voor goed uit elkaar, toen de zoon overgebracht werd naar de strafgevangenis in Utrecht, waar hij het proces zou moeten ondergaan.

Dr. De Koning werd in de barak een van de leidende figuren. Hij zorgde voor rust en drong aan op eerlijkheid tegenover elkander. Hij sprak troostvolle woorden en wees op de Enige Toevlucht; hij organiseerde allerlei dingen om de lange dagen te bekorten, totdat ... hij in een transport werd overgeplaats naar Amersfoort, waar hij opnieuw voor velen tot een rijke troost en zegen heeft kunnen zijn. Echter toen reeds deden zich tekenen voor van ondervoeding, bovendien schijnen een reeks verhoren zijn krachten, maar vooral zijn optimisme geknakt te hebben.

Het grote transport naar Neuengamme in oktober 1944 zal ook wel veel van zijn laatste krachten geveerd hebben. Van zijn verblijf in dit kamp zijn maar weinig gegevens bekend; enkelen hebben hem nog gekend tot ongeveer een maand voor zijn overlijden. Dr. De Koning schijnt toen al zwaar ondervoed te zijn geweest, waarbij nog kwam, dat hij veel van zijn eigen voedsel weggaf aan jongeren. Het zware werk, dat de gevangenen verplicht waren te verrichten, verhaastte nog het proces. Zo schijnt dr. De Koning aan uitputting en verder vretende open wonden te zijn bezweken. Hij is de laatste dagen verpleegd in een ziekenhuis te Hamburg. De doodsoorzaak was enterocolitis.

20 augustus 1945 kreeg de familie, na nog ruim vier maanden van spanning, via het Rode Kruis bericht van het vermoedelijke overlijden op 14 december 1944 te Neuengamme.

Hiermede was een leven geëindigd, niet alleen van opofferende gezindheid tegenover de naaste, maar ook een leven, dat voor de wetenschap nog veel had kunnen betekenen.

De gemeente Schipluiden eert de nagedachtenis aan deze moedige man door in de zestiger jaren een straat in de wijk Bijsterveld naar hem te vernoemen. Zijn naam staat ook vermeld op het oorlogsmonument voor de gevallen tijdens de Tweede Wereldoorlog, 1940-1945.

H. van der Kuijl

N.B. De gegevens voor dit artikel zijn ontleend aan het gedenkboek der Gereformeerde Kerken "Opdat wij niet vergeten" (1946) en de bijlage van de Schiphoorn, mei 1985 "Herinneringen aan de oorlogsjaren 1940-1945".

13. WEG EN NIET GEZIEN IN HODENPIJL

April 1943, een grijsgrauwe lente in de harten van de meeste Nederlanders. Wel hebben ze een gloeiend sprankje hoop op een snelle vernietiging van de Duitse agressor, want de oorlog is onmiskenbaar op een keerpunt gekomen, maar helaas, daarmee toont de gehate bezetter nu ook meer en meer z'n ware monsterlijke aard. Het Nederlandse leger moet weer in krijgsgevangenschap, verzet en sabotage leiden zonder pardon tot massaexecuties, alle mannen moeten huis en haard verlaten om de opengevallen plaatsen in Duitsland op te vullen, en ga zo maar door. Tot de zwaarst getroffen landgenoten behoren evenwel zij, die van Joodse afkomst zijn: hun eigendommen zijn verbeurd verklaard, ze kunnen zich niet vrij over straat bewegen, want al deze mannen, vrouwen en kinderen zijn in feite ter dood veroordeeld en maar weinigen zullen

aan een beestachtige deportatie en een zekere dood ontsnappen. Hulp is moeilijk, gecompliceerd en gevaarlijk, want helaas, ook verraad loert voortdurend en overal.

Ondanks dat alles ziet de grote pastorie in het Schipluidense Hodenpijl, midden in de polder, halverwege de vaart tussen Den Hoorn en Schipluiden in die aprildagen Joodse gasten arriveren. Twee kleine meisjes en hun ouders. Vader en moeder waren het eerst aangekomen vanuit een ander onderduikadres en nu verwelkomt pastoor Theissen de kinderen. Bedeesd begroeten ze de pastoor, een vreemde man met een lange zwarte jurk en een heleboel knoopjes. Die dag hebben de huishoudster Dora en het dienstmeisje Neeltje een vrije dag, maar de volgende ochtend zullen ze het ontbijt voor de nieuwe gasten op de kamer brengen. Giechelend komen ze daarbij tot de conclusie dat ook Joden gewone mensen zijn.

Het gespannen leven van een onderduikersgezin, al is dat op een landelijk gelegen grote pastorie, valt niet mee. Niet meer te bezitten dan een koffer met wat spulletjes van jezelf, dag in dag uit lezen en spelletjes doen en weer lezen, als naar buiten gaan taboe is en zelfs naar beneden gaan in huis als gevaarlijk wordt aangemerkt, dan ligt als vanzelf een opstandige verlamme verving op de loer, zeker voor levenslustige kinderen.

Contact met de buitenwereld kan niet anders dan heel eenzijdig en schaars zijn. Als op zekere morgen de pastoor dan ook binnenkomt, terwijl ze aan de ontbijttafel zitten, en een kaart voor hen heeft met een Duits poststempel, is dat een bijzondere gebeurtenis. De kaart is via de ongedrondse bezorgd en brengt onheilspellend familienieuws. Een oom, tante en hun zoon schrijven, dat ze het Nederlandse kamp in Westerbork hebben moeten verlaten en nu op weg zijn naar Polen; het betekent zo goed als zeker een definitieve afscheidsgroet. 's Avonds, voor het slapen gaan, wordt het gebedje van de kinderen uitgebreid met een "Alstublieft God, spaar tante Malli en oom Maurits en Johnnie".

Wanneer er zo drie maanden verstreken zijn besluit men een draaiboek uit te werken voor het niet denkbeeldige geval er onraad zou zijn. Dat wordt gedaan op aanraden van Hans, een ondergrondse verzetsman, die hen steeds heeft geholpen en voortdurend begeleidt. Zelf moet hij ook wel eens gebruik maken van de pastorie als onderduikadres, als de grond hem te heet onder de voeten wordt.

Het plan dat ze uitwerken begint met wachtlopen, waarvoor ze een rooster opstellen; iedereen krijgt een beurt, ook de kinderen. Wanneer de wachtpost iets verdachts meent te bespeuren, moet die direct op een fluit blazen om de anderen te waarschuwen. Zo snel mogelijk moeten alle sporen van leven in de kamer worden uitgewist, geen boek of kopje

mag te zien zijn, want voor de buitenwereld vertoeven alleen de pastoor en Dora op de pastorie. Met dezelfde snelheid moet iedereen dan naar de zolder gaan, via een losse ladder uit het dakraam klimmen en buiten weer tegen het dak klimmen, waar dan ieder zijn plaatsje heeft. De wachtloper zal steeds als laatste de ladder naar het zoldervenster wegtrappen.

Het draaiboek wordt dikwijls geoefend en Ida, de oudste dochter, vertelt daarover in haar latere boek met herinneringen aan deze tijd, dat ze bij iedere oefening vreselijke buikpijn had, zo erg dat ze er miselijk van werd, maar ze sprak er nooit over, want niemand kon haar helpen, iedereen had het te druk om weg te komen.

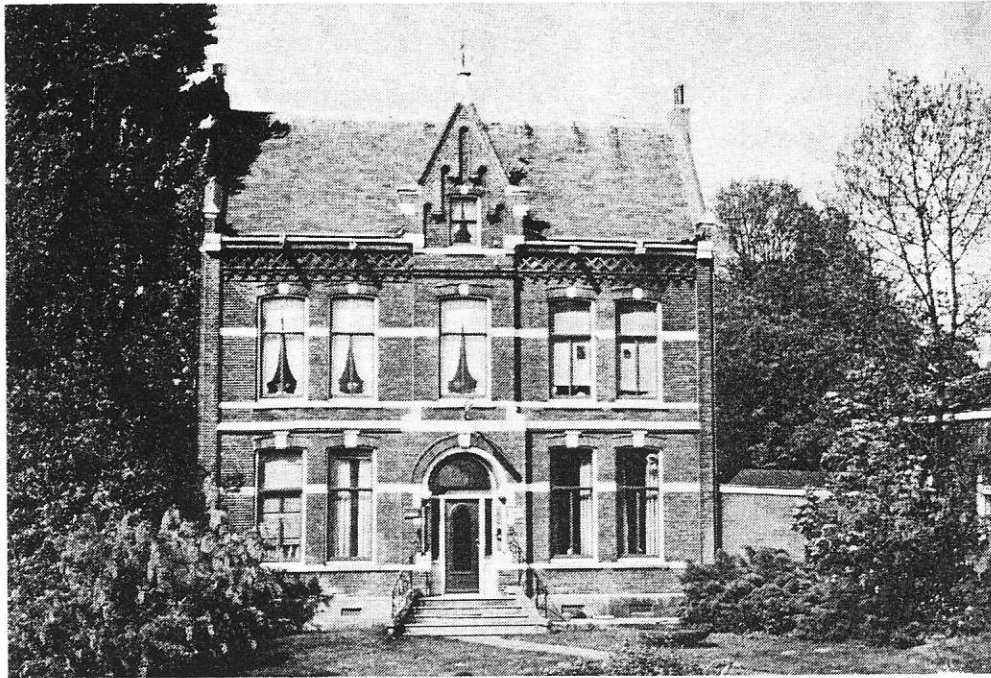
Op zekere dag staat Ida voor het raam om uit te kijken. Ze staat in de "Mariakamer", de kamer op de eerste verdieping, die ze zo noemt omdat er een Mariabeeld staat. "Heilige Maria" zegt meneer pastoor, maar voor haar, als Joods kind, vindt je Maria niet heilig.

Ze is alleen en allerlei gedachten spoken door haar hoofd: >> Als de moffen komen moet ze hard gaan fluiten. Heel hard! Maar als ik ze nu eens niet op tijd ziet? Als ze eens niet op tijd kan waarschuwen? Dan zal een mof haar grijpen en roepen: "Ha, hier heb ik de eerste jodin. Er zijn er vast nog meer!". "Heilige Maria, laat ze astublieft niet komen". Ze kijkt nog eens naar het beeld, maar het zegt niets, het glimlacht. Misschien tegen haar? <<

>> Ze schrikt als de deur open gaat. Het is moeder, die een kopje thee komt brengen. "Zo grote meid, gaat het? Zal ik een poosje bij je blijven?" "Hoeft niet. Ik verveel me niet", antwoordt Ida. "Nog een half uur, meisje van me, dan neem ik je wacht over". Moeder verdwijnt en ze hoort haar voetstappen wegsterven.

Ze kijkt over de vaart, die langs de pastorie loopt. Aan de overkant van het water is een boerderij. (De boerderij van de familie Ammerlaan.) Ze drinken er ook thee, de hele familie zit om de grote tafel. Van de vaart kijkt ze naar de weg en van de weg naar de vaart. Daar loopt een paard met een wagen achter zich aan. Ze hoort het klikklak van de hoeven en het piepen van de wielen. Als paard en wagen voorbij zijn, is de weg leeg. Leeg? Als ze heel goed kijkt, ziet ze wel iets. Droomt ze? Het is niet waar!! Die groene wagen daar, volgeladen met helmen, is dat geen moffenwagen! "Heilige Maria, het is niet waar hè?" Maar 't is wel waar! De auto komt dichterbij en de mannen die uit de raampjes puilen wijzen naar haar.

Ze hoort een snerpemde fluit en voelt hoe haar benen haar naar de zolder brengen. Iedereen is al door het dakraam opgeslokt, nu zij nog. Ze klimt op de ladder en als ze met haar bovenlijf in de raamopening

hangt, trapt ze de ladder weg. Ze sluit het raam en buiten adem gaat ze tegen het schuine dak zitten.

Te laat! Ze heeft te laat gewaarschuwd. Ze wil roepen: "Pak ons maar. Hier zijn we allemaal", maar er komt geen geluid uit haar keel. Straks zal het raam opengaan, straks zal er een helm verschijnen. Zij zal het eerst gepakt worden, want de wachtlopers zitten onderaan. Daar gebeurt het al. Heel langzaam beweegt het raam en een blond hoofd komt te voorschijn. "Kom maar", zegt het hoofd "Alles is veilig". Het is de pastoor, die ze komt halen en niet één van de moffen die ze heeft gezien toen ze op wacht stond.

"Knap gedaan hoor. Je hebt keurig op tijd gefloten" zegt de pastoor. "Ze kwamen niet voor jullie!". "Maar ze wezen allemaal naar mij". "Nee, weet je waar ze naar wezen?" "Naar de oranje bloemen in de tuin. Je weet toch dat onze koningin, die nu in Engeland is, "Oranje" heet van haar achternaam? Daarom mogen Nederlanders geen oranje bloemen in hun tuin hebben".

Als Hans later die dag ook tegen haar zegt, dat hij trots op haar is, begint ze te huilen. "Je hoeft niet meer" troost Hans, "Misschien ben je toch nog te klein om op wacht te staan" <<

Het is al november, als de pastoor op zekere dag binnenkomt. "Mensen" zegt hij, "Ik moet jullie wat vertellen. Jullie moeten hier weg". "Nee toch?" vraagt moeder. "Helaas wel," antwoordt de pastoor. "Wat in dertig jaar niet is gebeurd, gaat nu gebeuren. Er is een kapelaan benoemd en die moet in jullie kamer wonen. Over tien dagen komt hij". "Waar moeten we naar toe", zucht de vader. "Geloven jullie me" zegt de pas-

toor, "In mijn hele leven heb ik gezien, dat je de dingen soms niet begrijpt, maar ze zijn altijd ergens goed voor. God heeft een bedoeling met alles wat Hij doet". "Ik ga me aangeven bij de Duitsers" antwoordt de vertwijfelde vader, "Ik heb er genoeg van. Steeds weer moeten we ons verstoppen. Ik kan het niet meer". Maar moeder zegt vast beraden: "We geven ons niet aan, dat kunnen we niet doen". "Morgen komt er een oplossing" zegt Ida's bedeesde stemmetje. Ze weet niet waarom, maar moest het er ineens uitflappen. En die uitspraak blijkt nog waar ook, want de volgende dag komt Hans vertellen, dat hij een nieuw adres heeft gevonden, waar de hele familie de volgende week naar toe kan. En zo lopen ze na zeven maanden huisarrest in Schipluiden, voor de eerste keer weer in het avondlijke duister door de tuin van de pastoor naar een klaarstaande auto van Hans. Ze nemen afscheid en als de auto in beweging komt, zwaait de pastoor met beide handen en roept hen toe: "God zegene jullie". De auto verdwijnt in het duister, op weg naar het Noorden, naar Hoorn, waar het hele gezin tenslotte het einde van de afschuwelijke nachtmerrie mag beleven. De pastoor gaat peinzend naar binnen en sluit de deur. Voor hem en Dora lijkt het huis weer veilig, de nieuwe kapelaan kan komen. Je weet nooit wat voor vlees je in de kuip hebt met nieuwkomers.

Toch blijkt het muisje nog een staartje te krijgen. Twee maanden later, op 24 januari 1944, als de pastoor terugkeert van een weekeinde bij vrienden in Rosmalen, staat de Sicherheitspolizei hem op te wachten. Ze arresteren hem en brengen hem over naar de gevangenis van Scheveningen, onder verdenking van het verbergen van onderduikers.

Een huiszoeking levert niets meer op dan het verboden bezit van een doosje zilvergeld. Erger was, dat juist voor het vertrek van de Duitser en twee Nederlanders, die de huiszoeking uitvoerden, de directeur van het distributie kantoor aan belde voor het afleveren van een bundel bonkaarten, bestemd voor onderduikers elders en die de pastoor gewoonlijk ter bestemde plaatse bracht. Uiteraard werd de man gelijk gearresteerd, maar die kwam na vijf dagen, als TBC patient, toch weer op vrije voeten.

Pastoor Theissen wordt tot acht maanden gevangenisstraf veroordeeld, wat in die dagen een vergroot risico voor de eigen veiligheid betekende, want in de gevangenis was je zeker niet veilig. De taak van de pastoor wordt intussen waargenomen door de nieuwe kapelaan. Gelukkig blijft de gevangenisstraf van de pastoor beperkt tot drie maanden. Op 20 april, de verjaardag van de Führer, wordt de pastoor, als zoon van een Duitse vader, amnestie verleend. Wanneer hij terugkeert in zijn inmiddels door geïnundeerde polders omgeven parochie, steekt de bevol-

king haar opluchting en dankbaarheid niet onder stoelen of banken. Z'n vriend Dr. Reijnders componeert voor de gelegenheid een magnificat, dat op Jacobusdag, 25 juli, een eerste uitvoering krijgt.

In de pastorie herinnert een zwart geblakerd stuk muur als enig souvenir aan het verblijf van het Joodse gezin. Dat is in de kamer waar ze verbleven, de kinderen hebben er als tijdverdrijf met een breinaald gaten ingeprikt. De tegenwoordige eigenaar van de pastorie, die geen pastorie meer is, heeft die bewuste kamer steeds onveranderd gelaten. Ontroerende momenten kon Nederland via de televisie meeleven, toen Ida, na bijna vijftig jaar voor het eerst weer in Schipluiden kwam en een bezoek bracht aan haar onderduikadres, waar ze als kind teveel spanning had te verwerken, maar waar nog altijd oranje bloemen de tuin sieren en de boerderij Ammerlaan aan de overzijde, niet veranderd lijkt. Alleen de kerkklok, die het eind van haar wachttijd aangaf, is verdwenen en de weg, die voor langs loopt, kent nauwelijks nog stille momenten.

O. Spinnewijn

De persoonlijke herinneringen aan de onderduiktijd in Hodenpijl zijn ontleend aan het boek: "Wie niet weg is, wordt gezien" van Ida Vos

14. DE 1991 KRONIEK VAN SCHIPLUIDEN

Gebeurtenissen en gebeurtenisjes in onze gemeente, gedurende het jaar 1991. Ze vormden stof voor gesprek in onze gemeenschap, maar hun belang overschreed zelden of nauwelijks de gemeentegrenzen. De rubriek zal zeker niet compleet gevonden worden. Dat was ook niet de bedoeling, voor wat niet werd opgenomen - helaas !!

Noem het een bloemlezing, daar staat eveneens van alles in, maar de persoonlijke voorkeur speelt daarin haar rol.

- Op de drempel naar 1991 heeft het bevolkingsregister 8282 Schipluidenaren geteld, 4322 van het maannelijk geslacht tegen 3960 van het vrouwelijk. Merkwaardig is dat we het vorig jaar in ons verslag afsloten met 8258 inwoners! De overschreiding van de drempel wordt gekenmerkt als: geanimeerd maar rustig.

- Na de nieuwjaarsreceptie laat men van bevoegde zijde weten, dat het werk aan Rijksweg 19 gewoon doorgaat, hoewel de uitspraak van de Raad van Staten over de protesten op de aanleg dit jaar niet meer verwacht mag worden.

- Op 18 januari opent de wethouder, mevrouw van Paassen, als oud-leerlinge, de Schipluidense onderwijstentoonstelling "Van telraam tot computer" in het museum "Het Tramstation". Ooit leerde toch ook Hubert Kornelisz. Poot in Schipluiden het ABC.
- De koe Kramer 42 van J.B. van den Berg produceerde op 25 januari haar honderduizendste kg. melk. Aanzienlijk meer dan wij, bij gezond melk drinken, in een paar mensenlevens ooit op kunnen maken. Een goed melkkoetje dus en ze is niet eens de eerste, Kramer 40 deed het al net zo goed.
- Op 2 februari keek de afdeling gymnastiek van de S.V. Schipluiden terug op veertig jaar gelegenheid bieden tot gezonde lichamsbeweging in onze gemeente. Zeker zo opmerkelijk is dat, vanaf de oprichting, de heer van Heusden als onbezoldigd gymleraar zijn steentje daartoe heeft bijgedragen. Hij krijgt de eremedaille in de Orde van Oranje Nassau in zilver opgespeld.
- Het convenant tussen Delft en Schipluiden krijgt 5 februari haar beslag. Het maakt een einde aan de jarenlange onzekerheid omtrent woningbouw in het Hoorns kwadrant. Schipluiden kan nu zelfstandig verder. De burgemeester noemt het een historisch moment.
- Een internationaal belangrijk bericht! Op 8 februari worden twee kanaries van onze dorpsgenoot Jaap de Blij, bekroond met resp. goud en zilver. Wereldkampioenen, want het gebeurt op een internationale wereldvogel-tentoonstelling in Bern, waar niet minder dan twaalfduizend concurrenten aanwezig waren. Dan te weten, dat volgens zeggen van Jaap de Blij zelf, de mooiste kanarie uit zijn collectie de reis niet meemaakte!
- Intussen winterde het goed in februari. Bij mooi weer ziet men er uitgebreid genieten van de schaatssport op open ijs. Toch heeft men voor de afstandrijders wel wat problemen met de kwaliteit van het ijs.
- Op 14 maart is Den Hoorn een opmerkelijk kantoor rijker. Wethouder Van Leerdam gebruikt er een kraanwagen voor om 't officiëel in gebruik te nemen. Het is de zetel van Paul Friskes Assurantiën.
- De lente brengt nieuw leven. Met de jaarlijkse boomplantdag helpen we haar een beetje. Op 20 maart heeft de jeugd van Den Hoorn en Schipluiden ons groenbezit aangevuld met zesentwintig bomen en zo'n honderd struiken.
- Ook elders, maar anders, was het lente met een nieuwe toekomst. Veertig Hongaarse burgemeesters hebben op 22 maart Schipluiden bezocht. Na de eerste vrije gemeenteraadsverkiezingen sinds lang, zijn ze nu bij ons een kijkje komen nemen hoe hier alles functioneert.
- Door gekelderde oud-papierprijzen bevindt de ophaalactie daarvan

zich in het slop. Er moet welhaast geld bij, een ongewenste ontwikkeling. De gemeenteraad stelt op 26 maart een aanvullend crediet beschikbaar van f. 27.600 voor de ophalers. Gewoon per vuilnisauto afvoeren kost tenslotte ook geld!

- April is een maand van jubilarissen. De heer van Schijndel uit Den Hoorn was gedurende veertig jaar zeer actief bij de EHBO. Op de 10e ontving hij daarvoor de Oranje Nassau medaille in zilver. De gemengde zangvereniging St Michael blijkt op de 16e zelfs negen jubelariissen te bezitten, die al 25 jaar of zelfs 40 jaar daar zingen.
- Voor 25 april een toch wel opvallend bericht: IJsclub de Vlietlanden wordt nieuw leven ingeblazen en is dus voornemens haar tweede jeugd te starten. De ijspret van februari is niet vreemd aan dit initiatief.
- Een bericht dat op warmer weer is gebaseerd, is dat voor de twintigste keer alweer, de serie zomerconcerten op 27 april van start gegaan met Lucie van Oortmersen en Albert Moerman. Iets waar Schipluiden misschien te weinig over spreekt.
- Op 3 mei de aanzet tot een tot dan nog onvervulde wens van Oud-Schipluiden. Wethouder Van Leerdam opende het nieuwe kantoorpand "Keenenburg" en naar aanleiding daarvan geven de gelukkige eigenaren van dit moderne kasteel het startschot voor een initiatief dat uiteindelijk moet leiden tot een gedeeltelijke heropbouw, in ruïnevorm, van een hoek met torentje van de oorspronkelijke burcht.
- Op 7 mei organiseert onze gemeentebode met cachet, M. Agterberg, zijn tiende en laatste "Nationale Bodedag". 't Is voor hem een enerverende maand, want op de vijfentwintigste wordt hij gefêteerd voor vijfentwintig jaar overheidsdienst.
- Op 20 mei viert het echtpaar Van Leeuwen van de Kastanjewetering in Den Hoorn zestig jaar huwelijks lief en leed.
- Op 29 mei afscheid van een (veel) geziene dorpsgenote: Riet Noort, eerder al eens genoemd de zilveren zuster met het gouden hart. Na ruim vijfentwintig jaar kruiswerk in onze gemeente gaat ze van de VUT genieten.
- Met ingang van 1 juni kan molen "Korpershoek", na een grondige restauratiebeurt, weer in bedrijf. Dat gebeurt met een open dag voor alle belangstellenden.
- De volgende dag, 2 juni, verneemt de gemeente van de Gereformeerde Kerk van Schipluiden dat drs. K.H. van Klaveren, pas afgestuurd in Kampen, het beroep op hem uitgebracht, heeft aangenomen.
- 14 juni. De Sint Jozefschool in Schipluiden viert het feit dat ze vijftig jaar geleden in een nieuw, sedertdien alsmaar uitdijend, schoolgebouw trokken. En de groei is er nog niet uit!

- In Den Hoorn neemt dokter Van der Poel afscheid. Zijn inzet gedurende vierendertigjaar voor de gemeenschap aldaar behoeft hier geen betoog. Hij kreeg op 15 juni "Zijn" afscheid en ontving op 28 juni de versierselen behorend bij een Ridder in de Orde van Oranje Nassau.
- Op 28 juni start een initiatief van onze bibliotheek, dat Schipluiden, de literatuur en de kunstenaar wat dichterbij elkaar wil brengen. Het eerste van een serie zeefdrukken "Lees de seizoenen van Schipluiden" kan de wanden gaan sieren.
- Nog op 28 juni gaat de reconstructiecommissie Midden-Delfland accoord met de aanleg van een golfbaan in de Kerkpolder, tussen Delft en Schipluiden. Overigens blijkt dat de commissie het ook wat soberder zal moeten doen vanwege de bezuinigingen.
- Op 2 juli stapt de Schipluidense vertegenwoordiging op uit de Westlandraad. Schipluiden en haar burgemeester zijn één, na de vertrouwensbreuk ontstaan door het wegstemmen van de "notoire dwarsligger" burgemeester Waaijer, als commissaris bij de Westlandse Nutsbedrijven. Het kwam wel weer goed.
Het jaarlijks terugkerend evenement de "Kadeloop" volgen we op 6 juli dit jaar. De dertiende uitgave telt 843 lopers, waarvan de snelste de twaalf kilometer in zesendertig minuten en twintig seconden achter zich laat.
- Vervolgens gaat iedereen op vakantie of bereidt de "Schipluidense Zomerfeesten" voor. Op 3 augustus is het weer zover en starten de twintigste zomerspelen, een spektakel waar niemand in de kern van Schipluiden omheen kan. Spectaculair opent de burgemeester met een tandemsprong vanuit een vliegtuig op drie kilometer hoogte, geassisteerd door de instructeur van de "Flying Dutchman". In hetzelfde kader slaat men de eerste paal voor de herbouw van het Keenenburgtorentje en wel met behulp van een hondervijftig jaar oude heistelling.
De foto van een op militaire leest geschoeide exercitie van kinderen tijdens een survival-oefening, een onderdeel van de zomerfeesten, haalt de nationale pers met een bijsmaak.
- Met een al veel langere historie viert Sion op 15 augustus, geanimeerd als altijd haar eigen "Oranjefeest".
- Op 19 augustus nog een zestigjarig huwelijk in Den Hoorn: het echtpaar H. Alsemgeest.
- Monumentendag, 14 september, wordt in onze gemeente feestelijk ingezet met het overhandigen van een gietijzeren levensboom voor de kosterswoning in 't Woudt door J. Ham.
- Per 24 september kan onze burgemeester ingevolge een Koninklijk Besluit zijn tweede ambtstermijn van vijf jaar ingaan.

De verontrustende activiteiten op 28 september in 't Woudt blijken onschuldig en hebben te maken met de regionale brandweerwedstrijden, waaraan veertien korpsen deelnemen.

- De Federatie van de Katholieke Muziekbond voor Zuid-Holland organiseert op 13 oktober haar majoretten solistenconcours in "De Dorps-hoeve".
- Op 17 oktober worden het recreatieschap 4841 handtekeningen aangeboden, pleitend voor het handhaven van het pontje over het Bommeer van Joop de "Ferryman". Hoewel overbodig door de aanleg van bruggen en fietspaden, benutten toch 6000 voetgangers en 21.500 fietsers deze oversteek. Even uitblazen en intussen het land onder een andere hoek bekijken.
- Een belangrijke schakel in het fietspadenplan, de fietsbrug over de Zweth bij de "Zeven Gaten" (Noordlierweg) komt op 23 oktober gereed. Gedeputeerde Jansen, de dijkgraaf van Delfland en de burgemeesters van Naalwijk, Wateringen en Schipluiden verknippen samen het lint dat de doorgang nu vrijgeeft. Vijf weken later blijkt dezelfde gedeputeerde overigens zeer teleurgesteld over de negatieve houding van de bewoners van de Vlaardingsekade ten aanzien van de aanleg van een fietspad aldaar.
- Op 25 oktober legt Otto van Egmond de eerste naamsteen voor de herbouw van zijn vroegere kasteel.
- Den Hoorn is op 26 oktober een nieuwe ballonhal rijker, bestemd voor de sportvereniging D.I.O.S.
- De avond van 2 november (Allerzielen) voeren de zangkoren Sint Michael en Vivace onder leiding van Koos van Beurden en ondersteund door solisten en orkest "Ein Deutschen Requiem" van Brahms uit in de aula van de T.U. Delft. Een krachttoer die ze met ere in de annalen kunnen schrijven.
Maar deze dag biedt nog meer muziek. Voor de vijftiende maal vindt het jaarlijks concert plaats van de Stichting Muziek en Kind. De bezielende leider van deze groep, Martin Schrijvershof, neemt tevens afscheid van dit werk. Hij heeft dan inmiddels honderden kinderen begeleid bij hun eerste muzikale stappen.
- Op 5 november reikt de burgemeester van Wateringen, tevens voorzitter van de Projectgroep Verkeersveiligheid Westland, de eerste prijs uit aan de leerlingen van de Juliana van Stolbergschool in Den Hoorn. Ze krijgen die voor hun ontwerp voor een spandoek over verkeersveiligheid.
- Den Hoorn neemt officiëel haar geheel gerenoveerde Koningin Juliana-plein weer in bezit op 8 november. De Hoornse senioren vinden de stoepjes wat te smal, voor het overige is men er blij mee.

- Niet minder dan een cheque à f. 10.000 kan aan de Najar Stichting worden overhandigd op 12 november. Dankzij een gesponsorde marathonloop in New York, uitgelopen door Gerard van der Windt, Arie Eikelenboom en Joop van der Spek, kunnen de veertien Nederlandse patientjes lijdend aan het Crigler Najar Syndroom, waarvan er twee in Schipluiden wonen, geholpen worden.
Op 15 november krijgt de Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking Schipluiden eindelijk haar kans 't project wat meer diepte geven. Ze kan starten met regelmatige verkoopavonden in "De Dorpshoeve". We moeten ook in Schipluiden wat verder kijken dan onze neus lang is.
- Voor alle kinderen elk jaar weer een belangrijk gebeuren: de intocht van Sint Nicolaas. Dit jaar op 16 november.
- Een belangrijk moment voor de raad is daarentegen ieder jaar weer het vaststellen van de begroting. Dat is gebeurd op 19 november en duidelijk is dat de gemeentenaren geen cadeautjes moeten verwachten. Ze zullen geconfronteerd worden met drastische lastenverzwaringen, vooral in de sektor milieu.
- Op 26 november komt de gemeenteraad moeizaam tot een accoord om de herbouw van het Keenenburgtorentje financieel een ruggesteun te geven en de snelle realisering mogelijk te maken.
In Schipluiden start op 4 december de bouw van een nieuw contingent van vijfentwintig woningen in de wijk Keenenburg.
- Er is overeenstemming voor de bouw van 469 woningen in de Voordijkhoornse polder. Bouwers zijn de aannemers Wilma en TRS. (Pikken de Schipluidense aannemers daar ook nog een graantje van mee?) De gedenkwaardige datum is 21 december.
- Oud-Schipluiden sluit 21 december, eveneens haar activiteiten voor dit jaar af met de opening van een nieuwe tentoonstelling in museum "Het Tramstation": "Nostalgie en Energie" in samenwerking met de Westlandse Nutsbedrijven, die eerdere problemen met Schipluiden al lang weer hebben bijgelegd.
- De gemeente Schipluiden gaat de drempel van 1992 over met 8461 zielen, waarvan er 4378 toebehoren aan mannen en 4083 aan vrouwen. Gedurende het afgelopen jaar hebben niet minder dan 465 inwoners binnen de gemeente een ander adres gekregen, voorwaar een interne volksverhuizing.

O. Spinnewijn